

Tisková zpráva

Veřejnost o speciálních školách a inkluzivním vzdělávání – září 2020

- ⊙ Zřizování speciálních škol pro děti se středně těžkým a těžkým mentálním postižením, praktických škol pro děti s lehkým mentálním postižením a základních škol s rozšířenou výukou podporuje shodný více než čtyřpětinový (81 %) podíl společnosti, nižší přesto stále výrazně většinou (68 %) podporu pak mají víceletá gymnázia.
- ⊙ Téměř čtyři pětiny (79 %) české společnosti si myslí, že děti s mentálním postižením se nemají vzdělávat v běžných třídách. V případě dětí se zrakovým nebo sluchovým postižením s jejich integrací nesouhlasí mírně nadpoloviční (55 %) většina občanů. U dětí s tělesným zdravotním postižením nesouhlasí méně než tři desetiny (29 %) a naopak téměř tři pětiny (68 %) s jejich integrací souhlasí.
- ⊙ Občané, kteří jsou spokojeni se svým vlastním životem a mají dobrou deklarovanou životní úroveň domácnosti, častěji souhlasí s tím, že by se měly v běžných třídách vzdělávat děti cizí státní příslušnosti, děti s tělesným zdravotním postižením, romské děti a děti se zrakovým nebo sluchovým postižením.

Zpracoval:

Martin Spurný

Centrum pro výzkum veřejného mínění, Sociologický ústav AV ČR, v.v.i.

Tel.: +420 210 310 583; e-mail: martin.spurny@soc.cas.cz

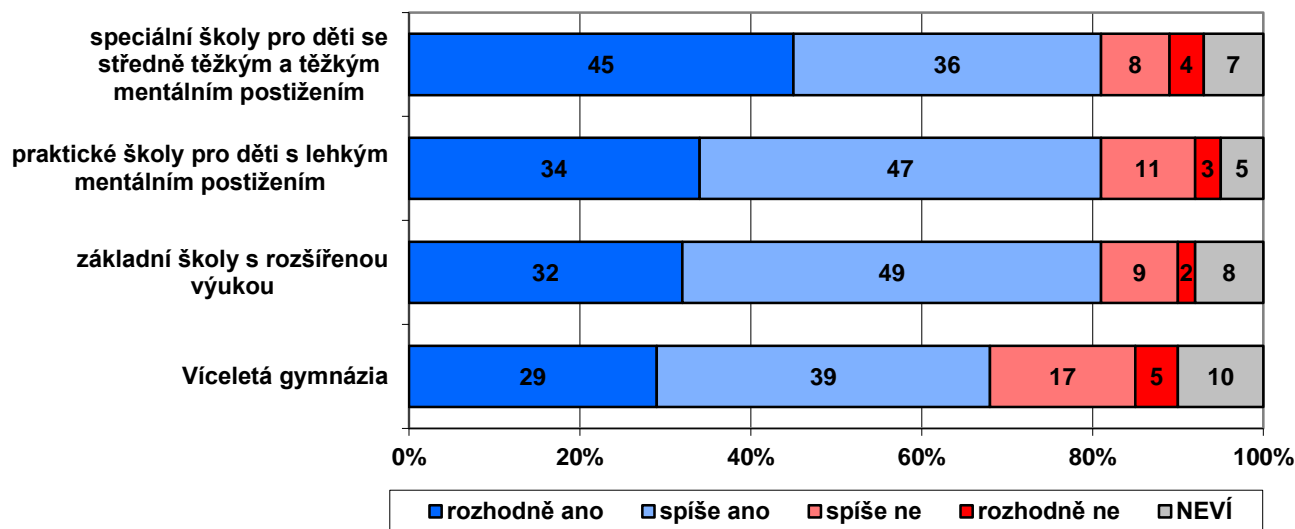
Pravidelný výzkum CVVM v září 2020 zjišťoval názory české veřejnosti na zřizování praktických a speciálních základních škol, základních škol s rozšířenou výukou a víceletých gymnázií. Dále zjišťoval názory na to, zda by se děti se zdravotním nebo mentálním postižením, děti z chudých či naopak z bohatých rodin, děti cizích státních příslušníků, romské děti a mimořádně nadané děti měly vzdělávat v běžných třídách.

Z výsledků odpovědí na první otázku ohledně zřizování různých typů škol v rámci povinné školní docházky, jež zachycuje graf 1, vidíme, že u všech typů škol výrazně převažuje souhlas nad nesouhlasem, když první tři typy mají stejný více než čtyřpětinový (81%) podíl souhlasných odpovědí pro jejich zřizování. Nicméně rozložení mezi těmi, co uvedli možnost „rozhodně ano“ a „spíše ano“, je nestojné a z tohoto pohledu mají nejvyšší podporu speciální školy pro děti se středně těžkým a těžkým mentálním postižením, kde necelá polovina (45 %) uvedla „rozhodně ano“, více než třetina (36 %) „spíše ano“, méně než desetina (8 %) „spíše ne“, jen minimum (4 %) dotázaných „rozhodně ne“ a zbývajících 7 % se k této otázce nedokázalo vyjádřit a zvolilo možnost „nevím“. U praktických škol pro děti s lehkým mentálním postižením byl podíl těch, co uvedli „rozhodně ano“, jen o málo více než třetina (34 %), necelá polovina (47 %) zvolila „spíše ano“, přibližně desetina (11 %) „spíše ne“, minimum (3 %) „rozhodně ne“ a zbývajících 5 % zvolilo možnost „nevím“. U základních škol s rozšířenou výukou uvedla necelá třetina (32 %) dotázaných občanů „rozhodně ano“, necelá polovina (49 %) „spíše ano“, necelá desetina (9 %) „spíše ne“, pouhá 2 % „rozhodně ne“, necelá desetina (8 %) uvedla „nevím“. Nejnižší ale přesto výrazně většinou podporu mají víceletá gymnázia, téměř tři desetiny (29 %) uvedly, že mají být rozhodně zřizovány, dvě pětiny (39 %) spíše, možnost „spíše ne“ zvolilo 17 %, „rozhodně ne“ 5 % a „nevím“ jedna desetina (10 %) dotázaných.

Podrobnější analýza ukázala, že v názorech na zřizování jednotlivých typů škol jsou určité rozdíly z hlediska věkových kategorií, vzdělání a sebe-zařazení dotazovaného na politické ose (levice, střed a pravice). U věkové kategorie starších než 60 let byl významně vyšší podíl těch, kteří uvedli možnost „nevím“ u víceletých gymnázií a základních škol s rozšířenou výukou, také jsme u nich zaznamenali relativně nižší podporu těmto typům škol oproti mladším věkovým kategoriím. Podporu pro zřizování v případě víceletých gymnázií vyjádřilo v nejstarší věkové kategorii 61 %, v nejmladší věkové kategorii 15 až 19 let 81 % a populační průměr byl výše zmíněných 68 %. U praktických a speciálních škol jsou rozdíly z hlediska věku statisticky nevýznamné. Rozdíly jsme zaznamenali také z hlediska nejvyššího dosaženého vzdělání.

Vysokoškolsky vzdělaní relativně častěji uváděli podporu základním školám s rozšířenou výukou a víceletým gymnáziím. Podporu těmto typům škol také relativně více vyjadřovali ti, kteří se identifikují s pravicí (75 % pro, 21 % proti, 4 % neví). Nicméně i ti, kteří se identifikují s levicí, většinově se zřizováním víceletých gymnázií souhlasí, s tím, že vyšší podíl než u pravice volil možnost „nevím“ (60 % pro, 22 % proti, 18 % neví).

Graf 1: Mají být zřizovány v rámci povinné devítileté školní docházky tyto typy škol?¹

Pozn.: Položky jsou seřazeny sestupně podle součtu odpovědí „rozhodně ano“ a „spíše ano“.

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, Naše společnost 5. – 20. 9. 2020, 951 respondentů starších 15 let, osobní rozhovor.

V tabulce 1 vidíme časové srovnání s předchozími výzkumy. Z údajů je zřejmé, že rozdíly mezi jednotlivými roky, kdy byly výzkumy provedeny, jsou malé a také statisticky nevýznamné. Jediný významný posun jsme zaznamenali u víceletých gymnázií, když mezi roky 2016 a 2018 jejich podpora poklesla o osm procentních bodů a v aktuálním výzkumu vystoupala o šest procentních bodů k úrovni srovnatelné s výzkumy z let 2014 a 2016. Z uvedených čtyř pozorování nelze odvodit, zda šlo o nárazový výkyv, nebo je možné očekávat v podpoře víceletých gymnázií další kolísání.

Tabulka 1: podpora zřizování jednotlivých typů škol (časové srovnání v %)

	IX/14	IX/16	IX/18	IX20
speciální školy pro děti se středně těžkým a těžkým mentálním postižením	78/10	79/12	78/12	81/12
praktické školy pro děti s lehkým mentálním postižením	79/11	78/14	80/11	81/14
základní školy s rozšířenou výukou	80/10	80/10	79/12	81/11
víceletá gymnázia	67/22	70/18	62/24	68/22

Pozn.: Tabulka obsahuje součet pozitivních odpovědí („rozhodně ano“ a „spíše ano“) a součet negativních odpovědí („spíše ne“ a „rozhodně ne“). Dopočet do 100 % tvoří odpovědi „nevím“.

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, Naše společnost.

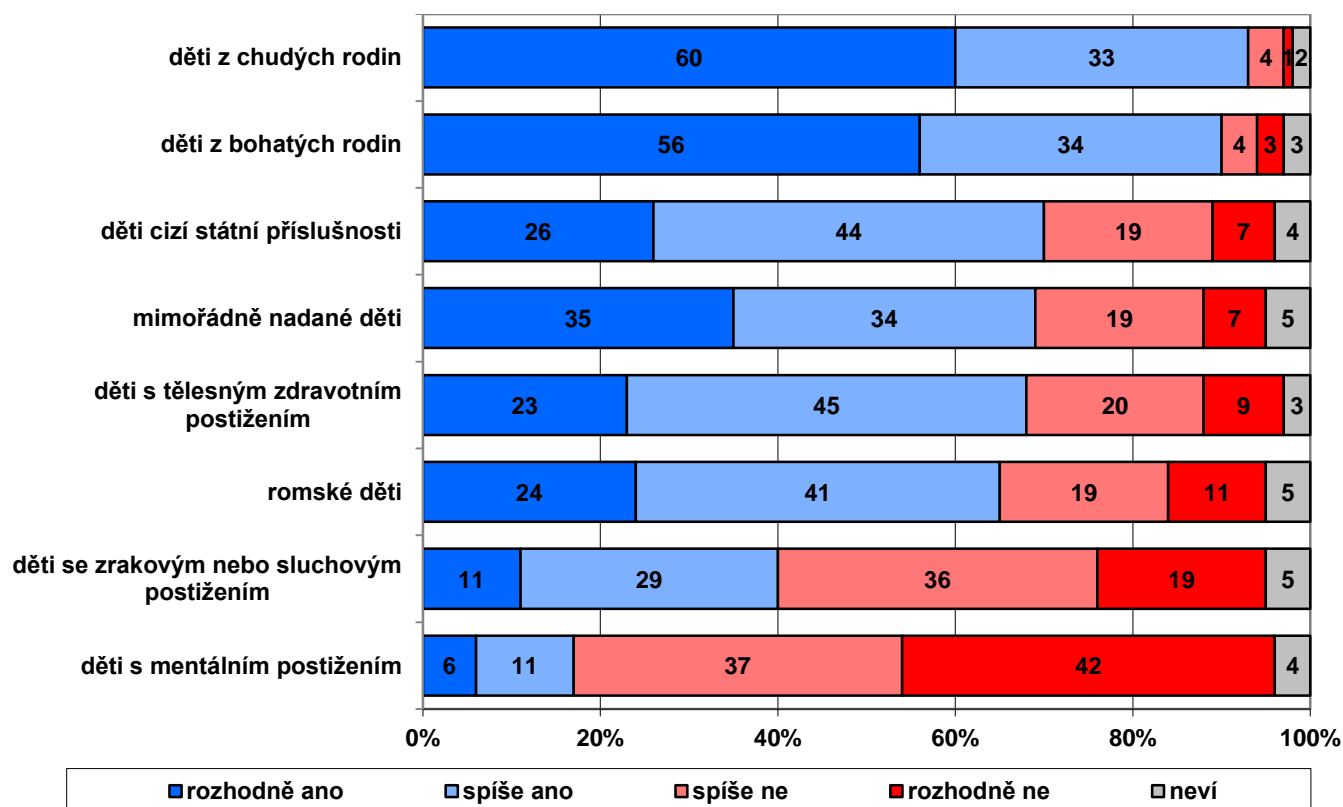
Druhá otázka zjišťovala, zda by se děti z některých specifických skupin měly vzdělávat v běžných třídách, nebo nikoli. Výsledky zobrazené v grafu 2 ukazují, že většina občanů si nemyslí, že by se v běžných třídách měly vzdělávat zejména děti s mentálním postižením, s jejich vzděláváním v běžných třídách souhlasila méně než pětina (17 %)

¹ Znění otázky: „Jste či nejste pro vytváření následujících typů škol v rámci devítileté povinné školní docházky? a) Víceletá gymnázia, b) základní školy s rozšířenou výukou, c) praktické školy pro děti s lehkým mentálním postižením, d) speciální školy pro děti se středně těžkým a těžkým mentálním postižením.“ Možnosti odpovědí: rozhodně ano, spíše ano, spíše ne, rozhodně ne.

občanů a takřka čtyři pětiny (79 %) nesouhlasily. Nadpoloviční většina (55 %) veřejnosti si myslí, že děti se zrakovým nebo sluchovým postižením by se neměly vzdělávat v běžných třídách a dvě pětiny (40 %) si naopak myslí, že se v běžných třídách vzdělávat mají. Se segregací na základě etnického původu by v případě romských dětí souhlasily tři desetiny (30 %) české veřejnosti (sic!). Zhruba dvě třetiny (65 %) naopak odpověděly, že se romské děti mají vzdělávat v běžných třídách. Poměrně vysoký je nesouhlas se vzděláváním v běžných třídách také u dětí s tělesným zdravotním postižením (29 %), mimořádně nadaných dětí (26 %) a dětí s cizí státní příslušností (26 %). V případě dětí z bohatých rodin nesouhlas uvedlo jen minimum (7 %) a naprostá většina (90 %) souhlasila. Nejvíce pak občané souhlasili s tím, že se v běžných třídách mají vzdělávat děti z chudých rodin (93 % pro, 5 % proti).

Pokud se podíváme na bližší sociodemografické charakteristiky, zjistíme, že v případě souhlasu či nesouhlasu vzdělávání dětí s mentálním postižením nejsou statisticky významné rozdíly podle pohlaví, věku a vzdělání. U otázky vzdělávání dětí se zrakovým nebo sluchovým postižením v postojích rozdíly podle nejvyššího dosaženého vzdělání jsou, a čeští občané s terciárním vzděláním poměrně častěji oproti občanům s nižším vzděláním uváděli, že tyto děti se v běžných třídách mají vzdělávat. Vysokoškolsky vzdělání také častěji uváděli, že v běžných třídách by se měly vzdělávat romské děti a děti cizí státní příslušnosti. S těmito otázkami také souvisí subjektivní spokojenost s vlastním životem a deklarovaná životní úroveň, kdy ti, co uvedli, že jsou spokojeni s vlastním životem a mají dobrou životní úroveň domácnosti, častěji souhlasí s tím, že by se měly v běžných třídách vzdělávat děti cizí státní příslušnosti, děti s tělesným zdravotním postižením, romské děti a děti se zrakovým nebo sluchovým postižením.

Graf 2. Mají se v běžných třídách vzdělávat...?²

Pozn.: Položky jsou seřazeny sestupně podle součtu odpovědí „rozhodně ano“ a „spíše ano“.

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, Naše společnost 5. – 20. 9. 2020, 951 respondentů starších 15 let, osobní rozhovor.

² Znění otázky: „Myslíte si, že by se následující skupiny dětí měly či neměly vzdělávat v běžných třídách? a) Děti s tělesným zdravotním postižením, b) děti se zrakovým nebo sluchovým postižením, c) děti s mentálním postižením, d) děti cizí státní příslušnosti, e) romské děti, f) děti z chudých rodin, g) děti z bohatých rodin, h) mimořádně nadané děti.“ Možnosti odpovědí: rozhodně ano, spíše ano, spíše ne, rozhodně ne.

Tabulka 2 ukazuje časové srovnání otázek na vzdělávání jednotlivých skupin dětí v běžných třídách. Nejvýrazněji se změnilo postoje u mimořádně nadaných dětí, kdy od prvního dotazování této otázky v roce 2014 stoupl názor, že mají být vzdělávány v běžných třídách, o 9 procentních bodů. Mezi lety 2014 a 2016 významně poklesla podpora integrace u dětí s cizí státní příslušností, a to o 8 procentních bodů, aktuální výzkum tento pokles potvrdil. U romských dětí narostla podpora začleňování do běžných tříd mezi roky 2014 a 2020 o 6 procentních bodů a mírně o (4 procentní body) narostla i u dětí s mentálním postižením, u dětí s tělesným zdravotním postižením naopak poklesla o 5 procentních bodů. U zbývajících skupin nedoznaly postoje veřejnosti statisticky významných změn.

Tabulka 2: Mají se v běžných třídách vzdělávat...? (časové srovnání)

	IX/14	IX/16	IX20
děti z chudých rodin	93/4	95/4	93/5
děti z bohatých rodin	90/6	91/7	90/7
děti cizí státní příslušnosti	78/16	70/24	70/26
mimořádně nadané děti	60/33	65/30	69/26
děti s tělesným zdravotním postižením	73/21	69/27	68/29
romské děti	59/34	62/34	65/30
děti se zrakovým nebo sluchovým postižením	39/54	39/56	40/55
děti s mentálním postižením	13/80	15/81	17/79

Pozn.: Tabulka obsahuje součet pozitivních odpovědí („rozhodně ano“ a „spíše ano“) a součet negativních odpovědí („spíše ne“ a „rozhodně ne“). Dopočet do 100 % tvoří odpovědi „nevím“.

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, Naše společnost.

Technické parametry výzkumu

Výzkum:	<i>Naše společnost, v20-09</i>
Realizátor:	<i>Centrum pro výzkum veřejného mínění, Sociologický ústav AV ČR, v.v.i.</i>
Projekt:	<i>Naše společnost – projekt kontinuálního výzkumu veřejného mínění CVVM SOÚ AV ČR</i>
Termín terénního šetření:	<i>5. - 20. 9. 2020</i>
Výběr respondentů:	<i>Kvótní výběr</i>
Kvóty:	<i>Kraj (oblasti NUTS 3), velikost místa bydliště, pohlaví, věk, vzdělání</i>
Vážení dat:	<i>Vzdělání X NUTS 2, věk X NUTS 2, pohlaví X kraj, velikost místa bydliště X věk, vzdělání X věk</i>
Zdroj dat pro kvótní výběr a	
Vážení dat:	<i>Český statistický úřad</i>
Reprezentativita:	<i>Obyvatelstvo ČR ve věku od 15 let</i>
Počet dotázaných:	<i>951</i>
Počet tazatelů:	<i>152</i>
Metoda sběru dat:	<i>Osobní rozhovor tazatele s respondentem – kombinace dotazování CAPI a PAPI</i>
Výzkumný nástroj:	<i>Standardizovaný dotazník</i>
Otázky:	<i>OR.271, OR.272</i>
Kód zprávy:	<i>or201008</i>
Zveřejněno dne:	<i>8. října 2020</i>
Zpracovala:	<i>Martin Spurný</i>

Slovníček pojmů:

Kvótní výběr – napodobuje strukturu základního souboru (u nás je to obyvatelstvo České republiky starší 15 let) pomocí nastavení velikosti vybraných parametrů, tzv. kvót. Jinými slovy kvótní výběr je založen na stejném procentuálním zastoupení vybraných vlastností. Pro tvorbu kvót používáme údaje z Českého statistického úřadu. V našich výzkumech jsou stanoveny kvóty na pohlaví, věk, vzdělání, region a velikost obce. Vzorek je tedy vybrán tak, aby procentuální podíl např. mužů a žen ve vzorku odpovídal procentuálnímu podílu mužů a žen v každém kraji ČR. Podobně je zachován procentuální podíl obyvatel jednotlivých krajů ČR, občanů různých věkových kategorií, lidí s různým stupněm dosaženého vzdělání a z různě velkých obcí.

Reprezentativní výběr je takový výběr z celé populace, z jehož vlastností se dá platně usuzovat na vlastnosti celé populace. V našem případě to tedy znamená, že respondenti jsou vybráni tak, abychom zjištěné údaje mohli zobecnit na obyvatele České republiky starší 15 let.

Vážení dat – způsob zvýšení reprezentativity souboru vzhledem k vybraným charakteristikám populace pomocí přiřazení váhy každému respondentovi. Váhy jsou vytvářeny pomocí metody iterativního proporčního vážení a pohybují se v rozsahu 0,333 až 3.

Centrum pro výzkum veřejného mínění (CVVM) je výzkumným oddělením Sociologického ústavu AV ČR, v.v.i.. Jeho historie sahá do roku 1946, kdy jako součást Ministerstva informací začal fungovat Československý ústav pro výzkum veřejného mínění. Současné Centrum vzniklo v roce 2001 převedením svého předchůdce (IVVM) z Českého statistického úřadu do Sociologického ústavu AV ČR, v.v.i.. Včlenění do vědecké instituce zaručuje kvalitní odborné zázemí a kredit pracoviště; jako součást akademického prostředí musí CVVM SOÚ AV ČR splňovat veškeré nároky a dosahovat tak té nejvyšší odborné úrovně. Hlavní náplní práce oddělení je výzkumný projekt Naše společnost, v jehož rámci je prováděno deset šetření ročně. Jedná se o průzkum veřejného mínění na reprezentativním vzorku české populace od 15 let, kterého se vždy účastní přibližně 1000 respondentů. Omnibusová podoba dotazníku umožňuje pokrýt velkou šíři námětů, a do šetření jsou proto pravidelně řazena politická, ekonomická i další obecně společenská témata. Jsou využívány jak opakované otázky, které umožňují sledovat vývoj zkoumaných jevů, tak náměty nové, reagující na aktuální dění. Díky dlouhodobému a kontinuálnímu charakteru je tento vědecký projekt zkoumání veřejného mínění v České republice ojedinělý. |
